

АКАДЕМІЯ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН І ТУРИЗМУ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ТУРИЗМУ

e-mail: buyashenko@socosvita.kiev.ua

ЗАТВЕРДЖЕНО
Голова приймальної комісії
С.М.Коваленко
«07» *травня* 2020р.

Програма
комплексного іспиту з фахових дисциплін
для вступу на II курс підготовки бакалавра
за спеціальністю 231 – Соціальна робота

Затверджено на засіданні приймальної комісії
протокол № 7 від 07 травня 2020 р

Київ – 2020

ЗМІСТ

1. Вступ	3
2. Опис основних розділів та їхній короткий зміст	4
3. Орієнтовний перелік питань, що виносяться на іспит	10
4. Структура екзаменаційного білету	13
5. Критерії оцінювання відповідей	14
6. Рекомендована література	15

ВСТУП

Програма призначена для вступників, які бажають продовжити навчання за напрямом підготовки «Соціальна робота», починаючи з II курсу. Вона розроблена відповідно до навчальних програм з двох фахових дисциплін, що вивчаються студентами програми підготовки бакалаврів соціальної роботи на I курсі: «Загальна психологія» та «Вступ до спеціальності “Соціальна робота”».

У програмі визначені мета та форма проведення комплексного вступного іспиту з фахових дисциплін на продовження навчання за напрямом «Соціальна робота», розкриті його структура і зміст, визначені критерії оцінювання відповідей. Програма завершується списком основної та додаткової літератури рекомендованої для опрацювання при підготовці до іспиту.

Метою іспиту є оцінка рівня підготовки вступників за фаховими дисциплінами, необхідного для продовження навчання за напрямом «Соціальна робота».

Завдання програми пов'язані з вимогами до кваліфікаційного рівня «бакалавр» з соціальної роботи і передбачають оцінку сформованості систематичних теоретичних знань з основ психології, педагогіки та соціальної роботи, а саме: засвоєння основних психологічних та педагогічних категорій і понять, а також понять і категорій соціальної роботи; розуміння сутності основних психологічних явищ і особливостей перебігу психічних процесів; освоєння змісту головних теоретичних напрямів сучасної психології; засвоєння основних методів психологічного та педагогічного дослідження; засвоєння принципів організації навчання і виховання; розуміння призначення та функцій соціальної роботи в сучасному суспільстві; обізнаність зі сферами діяльності спеціаліста соціальної роботи та особливостями соціальної роботи з різними категоріями населення.

ОПИС ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ ТА ЇХНІЙ КОРОТКИЙ ЗМІСТ

Розділ I. «Загальна психологія»

Тема 1. Методологічні основи психології

Психологія як наука. Психіка як предмет наукового дослідження. Завдання психологічної науки. Методологічні принципи психологічної науки: детермінізму, відображення, єдності психіки та діяльності, розвитку, системно-структурний принцип. Фундаментальні та прикладні галузі психології. Міждисциплінарні зв'язки психології. Становлення психології як самостійної науки.

Тема 2. Методи психологічної науки

Класифікація методів психології. Психодіагностичні підходи: об'єктивний, суб'єктивний, проєктивний.

Тема 3. Розвиток психіки і свідомості

Виникнення нервової системи та її роль у подальшому розвитку психіки. Сигнальність як фундаментальна властивість психіки. Розвиток психічного відображення у тварин. Сенсорна стадія розвитку психіки. Стадія перцептивної психіки. Стадія практичного інтелекту. Мозок та психіка. Функції психіки. Становлення свідомості людини. Неусвідомлюваний рівень психічної активності.

Тема 4. Пізнавальні психічні процеси

Поняття про відчуття. Психофізіологічні механізми відчуття та сприймання. Будова аналізатора. Види відчуттів. Поняття про сприймання. Види сприймання. Складні форми сприймання: руху, часу, простору. Поняття про увагу. Види уваги. Властивості уваги. Поняття про пам'ять. Види пам'яті. Процеси та закономірності пам'яті. Теорії пам'яті. Фактори продуктивності пам'яті. Поняття про мислення. Абстрактно-логічне, образне та наочно-дійове мислення. Теорії мислення. Поняття про інтелект. Поняття про уяву. Види уяви. Місце уяви в

творчому процесі. Розвиток уяви. Мова і мовлення як психічні процеси. Види мовлення та їх особливості. Функції мовлення. Умови ефективності мовної комунікації.

Тема 5. Емоційна сфера особистості

Поняття про емоцію. Види емоцій. Психофізіологічні основи емоцій і почуттів. Зовнішні прояви емоцій. Основні види емоцій. Функції емоцій і почуттів. Види почуттів.

Тема 6. Мотиваційна та вольова сфери особистості

Поняття про потреби, мотиви, інтереси. Зовнішнє та внутрішнє спонукання. Класифікація потреб. Поняття про волю. Структура вольового акту. Боротьба мотивів. Мотивація та воля. Вольові риси особистості. Поняття про локус контролю.

Тема 7. Особистість як психологічний феномен

Поняття про особистість. Співвідношення понять індивід, особистість, індивідуальність. Основні підходи до вивчення особистості. Концепція З.Фрейда. Основні положення гештальттеорії та біхевіоризму. Основні принципи гуманістичної психології. Поняття про здібності. Загальні та спеціальні здібності. Рівні здібностей. Здібності та задатки.

Тема 8. Темперамент і характер як основа індивідуальності людини

Поняття про темперамент. Конституційні теорії темпераменту. Типи вищої нервової діяльності та темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Роль темпераменту в діяльності людини. Поняття про характер. Співвідношення темпераменту та характеру. Структура характеру. Вплив середовища і виховання на особливості характеру. Типи акцентуацій характеру.

Розділ II. Вступ до спеціальності «Соціальна робота»

Тема 1. Соціальна робота як наука, навчальна дисципліна та вид суспільної діяльності

Актуальність проблем соціальної роботи на сучасному етапі розвитку України. Особливості соціальної роботи як науки. Її функція – вироблення і теоретична систематизація об'єктивних знань про соціальну роботу як вид діяльності. Соціальна робота в системі наук.

Зміст соціальної роботи як навчальної дисципліни. Мета, завдання, структура курсу «Вступ до спеціальності «Соціальна робота».

Поняття діяльності. Соціальна робота як цілісна система. Об'єкт, суб'єкт та функції соціальної роботи.

Тема 2. Понятійно-категоріальний апарат соціальної роботи

Міждисциплінарний характер понятійно-категоріального апарату соціальної роботи.

Зміст понять: понятійний апарат, явище, поняття, термін, термінологія, категорія, група понять і категорій соціальної роботи, соціум, соціальне середовище, соціальні відносини, соціалізація, соціальне виховання, соціальна активність, соціальна діяльність, соціальна реабілітація, соціальна адаптація, соціальний захист, соціальний інститут, соціальне інспектування, соціальна діагностика, соціальний педагог, соціальний працівник, соціальне обслуговування, соціальна профілактика, соціальне страхування, соціальний супровід, добродійність, волонтерський рух.

Тема 3. Нормативно-правова база соціальної роботи

Законодавство в Україні як чинник формування та розвитку механізму реалізації соціальної політики та соціальної роботи. Основи соціального законодавства.

Аналіз Законів про соціальний захист, гарантії, обслуговування окремих груп населення та у відповідності до конкретних соціальних проблем:

1. Законодавство України про сутність соціальної роботи: Конституція України, Закон «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» та інші.

2. Законодавство України про соціальні гарантії сім'ї, дітям та молоді: «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про охорону дитинства», «Про допомогу сім'ям з дітьми», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» та інші.

3. Законодавство України про діяльність недержавних організацій соціальної сфери: «Про об'єднання громадян», «Про благодійництво та благодійні організації», «молодіжні та дитячі організації» та інші.

4. Законодавство України про соціальний захист та соціальне обслуговування: «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів війни та інших громадян похилого віку», «Про охорону здоров'я в Україні», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інші.» та інші.

5. Законодавство України про попередження негативних явищ: «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про запобігання захворювання на СНІД та соціальний захист населення

Роль, значення та види нормативних документів Президента України, Кабінету Міністрів України, органів місцевого самоврядування з питань соціальної допомоги, соціального обслуговування, соціальної профілактики, аналізу соціальних проблем та інших напрямів здійснення соціальної політики, реалізації завдань, мети соціальної роботи в Україні.

Тема 4. Методи і технології соціальної роботи

Основні методи соціальної роботи. Класифікація технологій соціальної роботи. Етапи соціальної технології (теоретичний, методичний, процедурний).

Особливості технологій соціальної роботи (гнучкість, неперервність, циклічність, дискретність). Зміст технологізації соціальної роботи (формування процесу, і завдання процесу цільової спрямованості, оптимізація соціальної діяльності, забезпечення сталості соціальної діяльності, створення механізмів саморегуляції процесів, забезпечення умов для реалізації мети соціальної роботи).

Тема 5. Особистісно-професійні характеристики та етика соціального працівника

Посадові обов'язки соціального працівника. Професійні знання та вміння спеціаліста. Психологічні та морально-етичні якості соціального працівника.

Тема 6. Функції та сфери, напрямки діяльності соціального працівника

Основні функції соціального працівника. Сфери діяльності соціального працівника. Напрямки діяльності і соціального працівника.

Тема 8. Соціальна робота з сім'єю

Поняття «сім'я». Соціальні проблеми сім'ї. Фактори, що зумовлюють нинішній стан сім'ї у світі й в Україні. Типології сімей. Особливості соціальної роботи з сім'ями в Україні.

Тема 9. Соціальна робота з клієнтами різного віку

Соціальний захист дитинства. Соціальний захист інтересів жінок. Специфіка соціальної роботи з молоддю. Діяльність центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді. Особливості соціальної роботи з людьми зрілого віку. Соціальна робота з людьми похилого віку.

Тема 10. Соціальна робота з представниками проблемних груп

Поняття «соціальний ризик». Класифікація «груп ризику». Особливості соціальної роботи з людьми, які вживають наркотичні речовини. Специфіка

соціальної роботи з жінками, які працюють у сфері секс-бізнесу. Організація соціальної допомоги біженцям.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ІСПИТ

1. Психологія як наука та її предмет.
2. Методи сучасної психології.
3. Психологія серед інших наук.
4. Історія становлення психології як науки.
5. Мозок і психіка.
6. Стадії розвитку психіки.
7. Загальна характеристика основних течій в психології ХХ ст.
8. Основні поняття концепції З.Фрейда.
9. Категорії та основні принципи біхевіоризму.
10. Становлення гуманістичної психології.
11. Когнітивна сфера особистості (відчуття, сприймання, пам'ять, увага, мислення, уява, мовлення).
12. Поняття про відчуття. Класифікація відчуттів.
13. Основні процеси пам'яті. Класифікація видів пам'яті.
14. Поняття про мислення. Види мислення.
15. Розумові дії та операції мислення.
16. Увага. Функції і види уваги.
17. Поняття про мову та її функції.
18. Поняття про уяву. Розвиток уяви, прийоми уяви.
19. Емоції та почуття. Види емоцій.
20. Поняття про потреби, мотиви, інтереси.
21. Вольова сфера особистості.
22. Етапи простої та складної вольової дії.
23. Становлення свідомості людини.
24. Неусвідомлюваний рівень психічної активності.

25. Темперамент. Психологічні характеристики темпераменту.
26. Характер. Визначення рис характеру.
27. Задатки. Здібності.
28. Класифікація здібностей. Розвиток і застосування здібностей.
29. Поняття про особистість та її структуру.
30. Проблема сенситивних періодів життя людини.
31. Соціальна робота як наука, навчальна дисципліна та вид суспільної діяльності.
32. Взаємозв'язок соціальної роботи з іншими дисциплінами.
33. Основні функції соціального працівника.
34. Напрямки та сфери діяльності соціального працівника.
35. Психологічні та морально-етичні якості соціального працівника.
36. Професійні знання та вміння соціального працівника.
37. Посадові обов'язки соціального працівника.
38. Особливості соціальної роботи з сім'ями в Україні.
39. Організація соціальної допомоги біженцям.
40. Специфіка соціальної роботи з жінками, які працюють у сфері секс-бізнесу.
41. Особливості соціальної роботи з людьми, які вживають наркотичні речовини.
42. Соціальна робота з людьми похилого віку.
43. Специфіка соціальної роботи з молоддю.
44. Поняття «соціальний ризик». Класифікація «груп ризику».
45. Соціальний захист інтересів жінок.
46. Соціальний захист дитинства.
47. Зміст та форми соціальної реабілітації.
48. Зміст та форми соціальної профілактики.
49. Особливості технологій соціальної роботи (гнучкість, неперервність, циклічність, дискретність).
50. Етапи соціальної технології (теоретичний, методичний, процедурний).
51. Класифікація технологій соціальної роботи.

52. Діяльність центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді.
53. Діяльність територіальних центрів обслуговування населення.
54. Роль громадських організацій у наданні соціальних послуг клієнтам соціальної роботи.
55. Законодавство України про соціальний захист та соціальне обслуговування: «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів війни та інших громадян похилого віку» та інші.
56. Законодавство України про соціальні гарантії сім'ї, дітям та молоді: «Про допомогу сім'ям з дітьми», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» та інші.
57. Законодавство України про соціальний захист та соціальне обслуговування: «Про охорону здоров'я в Україні», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та інші.
58. Законодавство України про попередження негативних явищ: «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», «Про запобігання захворювання на СНІД та соціальний захист населення» та інші.
59. Законодавство України про соціальний захист та соціальне обслуговування: «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» та інші.
60. Законодавство України про соціальні гарантії сім'ї, дітям та молоді: «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про охорону дитинства» та інші.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Пакет екзаменаційних завдань містить 30 білетів. Завдання білетів є рівнозначними за обсягом та складністю. Кожен білет складається з двох теоретичних питань і передбачає контроль знань з фахових дисциплін за

напрямом «Соціальна робота»: «Загальна психологія» та «Вступ до спеціальності “Соціальна робота”». Приклад екзаменаційного білету:

Білет №1.

1. Історія становлення психології як науки.
2. Основні категорії соціальної роботи..

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

Екзаменаційні завдання спрямовані на виявлення рівня знань з фахових дисциплін як складової первинної професіоналізації майбутніх бакалаврів за напрямом підготовки «Соціальна робота».

На «відмінно» (5) оцінюється відповідь, в якій вступник продемонстрував ґрунтовні систематичні знання, коректне володіння науковою термінологією, вміння аналізувати, логічно і послідовно викладати теретичний матеріал, дав повні правильні відповіді на всі запропоновані питання з прикладами та поясненнями.

На «добре» (4) оцінюється відповідь, в якій студент виявив повні знання теоретичного матеріалу відповідно до програм фахових курсів, дав правильні відповіді на всі запропоновані питання, можлива наявність однієї-двох помилок технічного плану.

На «задовільно» (3) оцінюється відповідь, в якій студент виявив коректні знання основних положень фахових курсів, проте не зміг навести приклади та/або пояснення.

На «незадовільно» (2) оцінюється відповідь, в якій студент виявив поверхові знання з фахових дисциплін, припускав принципові помилки, які ставлять під загрозу якість його подальшої професійної підготовки і діяльності, або взагалі не дав правильної відповіді на одне з двох запропонованих питань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розділ І. «Загальна психологія»

1. Варій М. Й. Загальна психологія : навч. посіб. / М. Й. Варій. – [2-ге видан., випр. і доп.]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 968 с.
2. Гипенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. – М. «ЧеРо», при участии издательства №№Юрайс», 2002. – 336 с.
3. Загальна психологія: навч. посіб. / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
4. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М.С.Корольчука. – К.: Ельга, Ніка-Центр., 2010. – 320 с.
5. Сергеєнкова О.П. Загальна психологія: навч. посіб. / О.П. Сергеєнкова – К.: ЦУЛ, 2015. – 342 с.
6. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. – К.:ВД «Професіонал», 2004. – 304 с.

Розділ ІІ. Вступ до спеціальності «Соціальна робота»

1. Агарков О. А. Технології соціальної роботи [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. А. Агарков [та ін.]. - Запоріжжя : Мотор Січ, 2015. - 486 с.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Д. Зверєвої. – К., Сімферополь : «Універсум», 2012. – 536 с.
3. Заєць С. С. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» в схемах і таблицях : навч. посіб.[для студ. вищ. навч. закл.] / С. С. Заєць. – Умань, 2016. 58с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/5938/1/soc._rob._v_shemah_i_tabl.pdf.
4. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Підручник. – К.: Каравела, 2011. – 368 с.
5. Павленко В. П. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» : конспект лекцій / укладач: В. П. Павленко. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 84 с.

URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50408/1/Pavlenko_sotsialna.pdf.

6. Про соціальні послуги: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР). 2019. № 18. 73 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.

7. Соціальна робота: теорії та методи соціальної роботи / [А. М. Бойко, Н. Б. Бондаренко, О. С. Брижувата] ; за ред. Т. В. Семигіної, І. М. Григи. – К. : ВД «Києво-Могилянська Академія», 2004. – 224 с.

8. Тюптя Л. Т. Соціальна робота (теорія і практика) : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. Т. Тюптя, І. Б. Іванова. – К. : ВМУРОЛ «Україна», 2004. – 408 с.